

Forundersøgelsesrapport MOE 00368 – Drastrup

Af arkæolog
Trine Fristed Jensen

Museum Østjylland
Stemannsgade 2
DK-8900 Randers C
Tlf. 8712 2600
www.museumoj.dk

Matr. 2v, Drastrup By,
Essenbæk Sogn,
Sønderhald Herred,
Randers Amt

Stednr. 14.10.02-68

KUS j.nr.: 2014-
7.24.02/MOE 0012

Indhold

Abstract	1
Undersøgelsens forhistorie	2
Administrative data	3
Øvrige data	4
Topografi, terræn og undergrund	4
Målesystem.....	5
Udgravningsmetode.....	5
Forundersøgelsens resultater	7
Fremtidigt arbejde	12
Bilag.....	13

Forsidefoto: Oversigtsbillede, set fra nord. MOE00368-DP-0019.

Abstract

I perioden 18 – 28. maj 2014 foretog Museum Østjylland en forundersøgelse i Drastrup øst for Randers, forud for byggemodning til parcelhusgrunde. Der blev anlagt i alt 27 søgegrøfter på det godt seks hektar store areal. Ved forundersøgelsen blev der til trods for mange udvidelser kun registreret syv anlæg, der med sikkerhed kan siges at være spor efter forhistorisk aktivitet. Kun to af anlæggene indeholdt fund, der meget bredt kan dateres til jernalder.

Undersøgelsens forhistorie

Efter anmodning fra bygherre, Randers Kommune, blev en arkæologisk forundersøgelse af matrikel 2v i Drastrup vest for Randers igangsat den 18. maj 2014.

Der var ikke i forvejen registreret fortidsminder på det område, der er blevet forundersøgt, men der kendes enkelte gravhøje, se nr. -10, -34, -35 og -39 på fig. 1, et registreret kulturlag, -50, samt en hulvej, -42, inden for en radius af 1000 meter fra MOE 00368 Drastrup.

Derud over har Museum Østjylland i 2005 ca. 400 meter nordøst for den aktuelle forundersøgelse foretaget en stor udgravning, KHM 2400 Dybdalen, se fig. 2. Udgravningen gav ganske fine resultater i form af velbevarede bebyggelsesspor, både huskonstruktioner, gruber og mulige grave, der primært kunne dateres til ældre og yngre bronzealder. Enkelte anlæg syntes dog at være endnu ældre, så bebyggelsen kan være anlagt helt tilbage i den seneste del af bondestenalderen. Desuden kan dateringen af den evt. også strække sig ind i den tidligste del af førromersk jernalder. Endvidere tyder undersøgelsen af to grubehuse samt en formodet grav på, at området igen har været bebygget i den yngre jernalder.

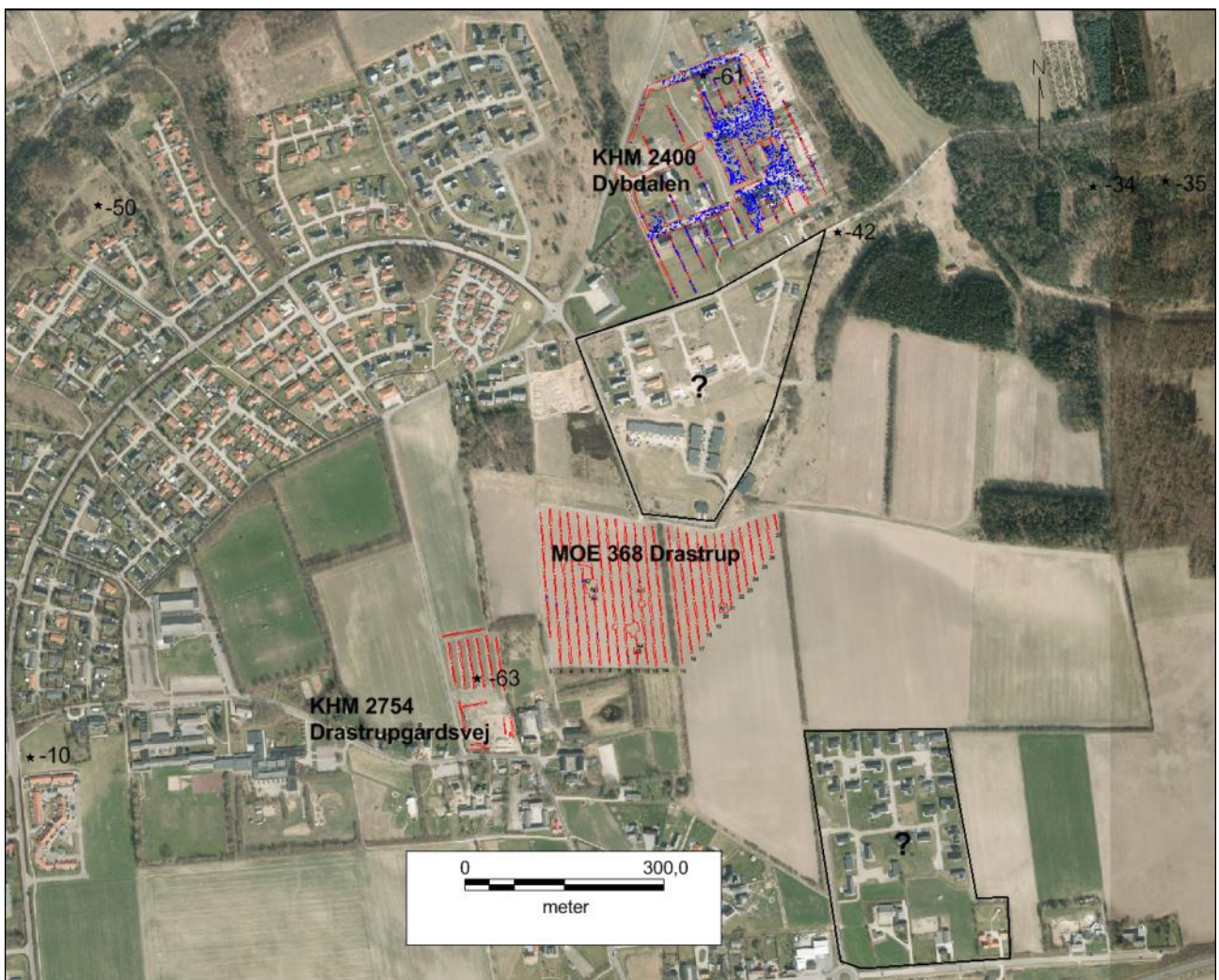

Fig. 1: Oversigt over forundersøgelsen ved Drastrup, MOE 368. Nord for ses KHM 2400 Dybdalen, der er udgravet i 2005 og mod vest ses KHM 2754 Drastrupgårdsvej, der er udgravet i 2010.

I 2010 Foretog Museum Østjylland en mindre forundersøgelse ca. 80 meter vest for MOE 00368, Drastrup, se fig. 2. På området ligger der i dag en gruppe af mindre rækkehuse. Der blev ved denne undersøgelse desværre ikke registreret ret mange spor efter forhistorisk aktivitet.

På fig. 1 er der med sort streg markeret to områder, der er bebygget med parcelhuse. Der er desuden indsat et spørgsmålstegn i begge disse markeringer, fordi begge områderne er byggemodnet og bebygget efter KHM 2400 Dybdalen, men der er ikke foretaget forundersøgelser eller udgravninger på arealerne. Der er formodentlig sket en beklagelig fejl i kommunikationen mellem bygherre og museet, så der ikke er kommet en aftale om undersøgelser i stand.

Administrative data

Budgettet på 346.132,30 kr. ekskl.. moms for den arkæologiske forundersøgelse af det godt 60.000 m² store areal blev godkendt medio maj 2014 af både Kulturstyrelsen og bygherre.

Kulturstyrelsen, Center for Kulturarv og Arkitektur, H.C. Andersens Boulevard 2, 1553 København V, kontaktperson Birgit Andersen, tlf. 33733373.

Ifølge museumsloven § 26, stk. 2 finansieredes undersøgelsen af lokaliteten af bygherre, Randers Kommune, Laksetorvet, 8900 Randers. Kontaktperson var Thomas Langballe, tlf. 89151938 / 20801150. tsl@randers.dk, www.randers.dk

Ansvarlig for undersøgelsen var Museum Østjylland, Stemannsgade 2, 8900 Randers C, med museumsinspektør Ernst Stidsing som ansvarlig leder. Tlf. 87 12 26 22, es@museumoj.dk.
Daglig leder og beretningsansvarlig var arkæolog Trine Fristed Jensen, tlf. 40104897, tfj@museumoj.dk.

Originaldokumentation m.m. opbevares i Museum Østjyllands (MOE) arkiv, samt på museets server under sagsnummer MOE 00368 Drastrup. Elektroniske dokumenter som mails, og den kulturhistoriske rapport findes ligeledes i sagen på museets server. Oldsager, naturvidenskabelige prøver m.v. opbevares i museets magasin.

Alle data fra udgravningen er indtastet i MUD (Museernes Udgravningsdata).

Forundersøgelsen blev iværksat på baggrund af museumslovens kap. 8 § 23-27, der omhandler samarbejde i planlægningsfasen mellem museet, planmyndighederne og bygherren.

Øvrige data

Til muldafrømningen blev der benyttet en gravemaskine med en 2,00 meter bred skovl ført af Lars Pedersen fra Entreprenør William Laursen. Industribakken 11, 8770 Langå, 86467337, [wl@williamlaursen.dk](mailto:wil@williamlaursen.dk).

Ind over det forundersøgte areal ved Drastrup løber der en af forsvarets store olieforsyningsledninger, se fig. 3. Ledningen er i dag tørlagt men umiddelbart forud for muldafrømningen kontaktede undertegnede Peter Overgaard Danielsen fra FDD (Forsvarets Forsyning, depot og Distribution), for at få lov til at fjerne muldlaget over olieledningen. Det blev der givet tilladelse til, hvis vi lovede ikke at grave ned i ledningstracéet.

Der var smukt sommervejr i hele forundersøgelsesperioden, så lerjorden, der kun indeholdt ganske lidt sand, blev meget hård at arbejde i.

Topografi, terræn og undergrund

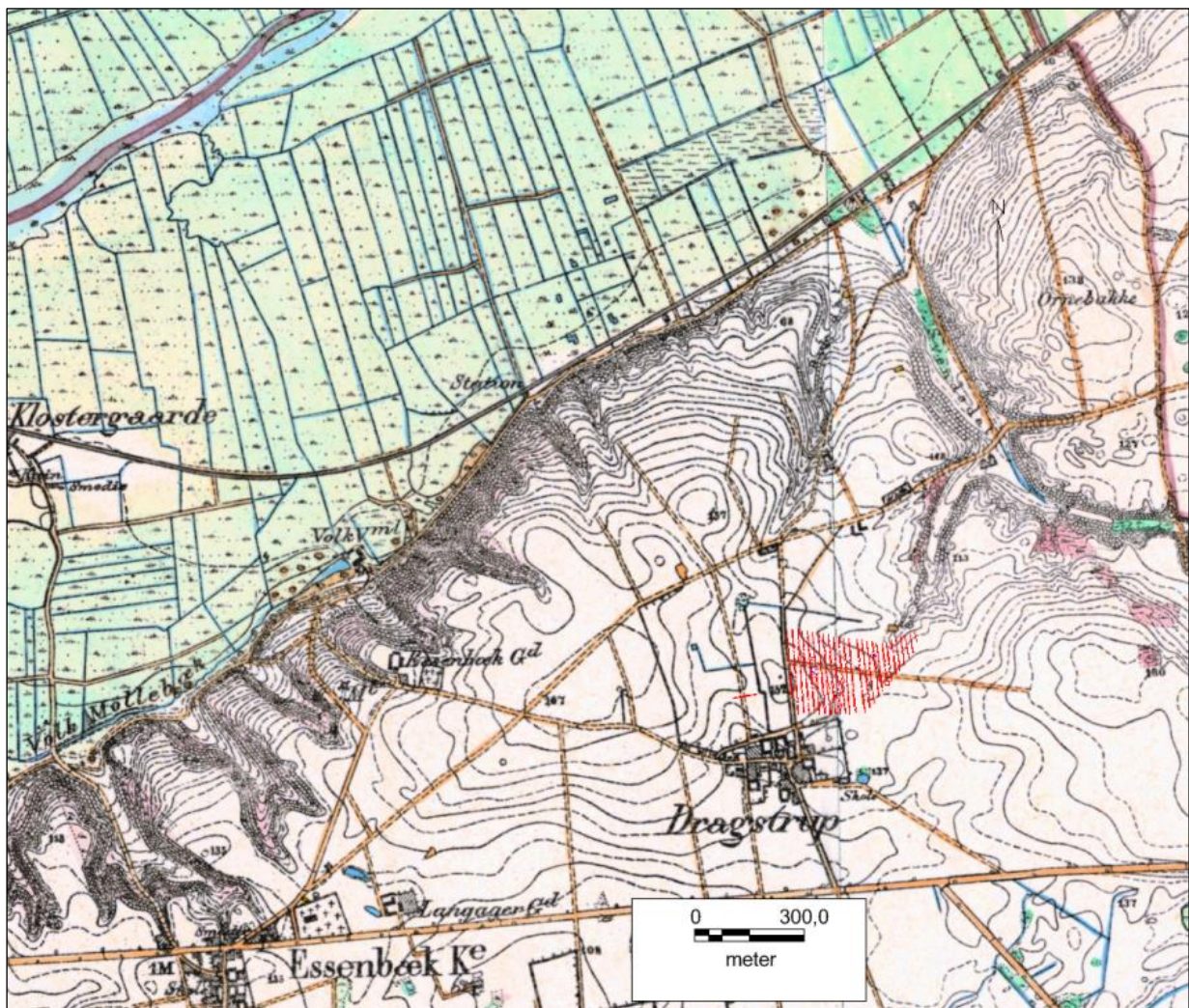

Fig. 2: Forundersøgelsen markeret med rødt på et målebordsblad fra 1857.

Topografien på det forundersøgte område samt de nærmeste omgivelser er et forholdsvist højtliggende plateau, med lavtliggende engområder nord for. Desuden har der ikke været langt til Randers fjord med de ressourcer, den også i forhistorien har kunnet bidrage med. En sådan placering i landskabet har været attraktiv at bo på i de forhistoriske perioder, derfor var der med udgangspunkt i topografien en høj grad af sandsynlighed for, at der kunne forekomme bopladser fra oldtiden på området.

Målesystem

Feltgrænserne og alle anlæg er opmålt ved brug af GPS i system DK-UTM 32N/ETRS89 af undertegnede. Alle data fra opmålingen ligger under sagsnummer MOE 00368, Drastrup på Museum Østjyllands server.

Samlet blev der brugt fire timer på opmålingen.

Udgravningsmetode

Fig. 3: De 27 søgegrøfter på arealet. Syd for grøft 1 længst mod vest, er de dækkede søgegrøfter fra forundersøgelsen på KHM 2754 Drastrupgårdsvej stadig synlige, da luffotoet er taget i foråret 2010. Tværs over grøft 2 – 11 løber forsvarrets olieledning.

På fig. 3 er vist de i alt 27 søgegrøfter, der med ca. femtens meter mellemrum blev trukket på arealet. Grøft 1 længst mod vest er øst-vest orienteret, da den følger en smal sti, der skal gå fra Dybdalsvej ind til det kommende parcelhuskvarter. Grøft 1 kunne ikke forlænges helt over til grøft

2, da der stadig stod tæt beplantning på en del af arealet, og der desuden var meget vådt flere steder.

Inden forundersøgelsen i Drastrup gik i gang havde vi ganske høje forventninger til området. Dels fordi arealet lå med så kort afstand til en stor bronzealder-bebyggelse og dels fordi områdets topografi med dets forholdsvist højtliggende flade plateauer må have været et attraktivt sted at bo i oldtiden. Desværre viste der sig ikke helt den store koncentration af fortidsminder, som vi havde håbet på. Undersøgelsen af alle de potentielt forhistoriske anlæg kunne derfor foregå indenfor de økonomiske rammer af det godkendte forundersøgelsesbudget, samt være færdige i løbet af to uger.

Fig. 4: En udvidelse omkring A2.

Der er i alt indridset og markeret 60 større eller mindre fyldskifter i søgegrøfterne og de ti udvidelser af grøfterne, der ses på fig. 3. Alle fyldskifterne blev undersøgt, dvs. snittet på tværs så det kunne afgøres, om det var reelle forhistoriske anlæg, naturligt opståede farveskift i undergrunden eller moderne nedgravninger som f.eks. dræn. En enkelt stor grube, A7 blev snittet med maskine og den resterende halvdel blev efterfølgende maskingravet i tynde lag, for ikke at overse evt. fund.

Generelt om registreringen på Museum Østjylland.

Alle fyldskifter/anlæg får et A-nr. Tolkninger af komplekse strukturer (huse, hegnsforløb, gårdsanlæg osv.) bestående af flere anlæg får et overordnet A-nr.

Genstande får et x-nr.

Genstandsmaterialet fra de enkelte anlæg inddeles efter type, f.eks. rand- eller bundskår, der alle får det samme x-nr. Stammer en koncentration af skår med al sandsynlighed fra det samme lerkar, får alle fragmenterne det samme x-nr.

Trækuls- og jordprøver får et D-nr.

D-numre skrives ind under x-listen i MUD, hvor de kaldes D0001 osv.

Alle billeder er digitale og de gives fortløbende nr. fra MOE00368-DP-0001.

Forundersøgelsens resultater

Desværre viste det sig, at kun syv af de 60 fyldskifter, der blev registreret ved forundersøgelsen i Drastrup, kunne tolkes som spor efter forhistorisk aktivitet. Anlæggene er vist med A-nr. 1-7 på fig. 5. Fem af de syv anlæg er kogestensgruber. Det er mindre nedgravninger, der har fungeret som jordovne, hvor man har opvarmet sten over ild og tilberedt b.la. brød og kød ved hjælp af eftervarmen. Kogestensgruber findes gennem hele oldtiden, og indeholder de ikke daterbare oldsager, er det ofte ganske vanskeligt at afgøre, hvilken forhistorisk periode de er fra.

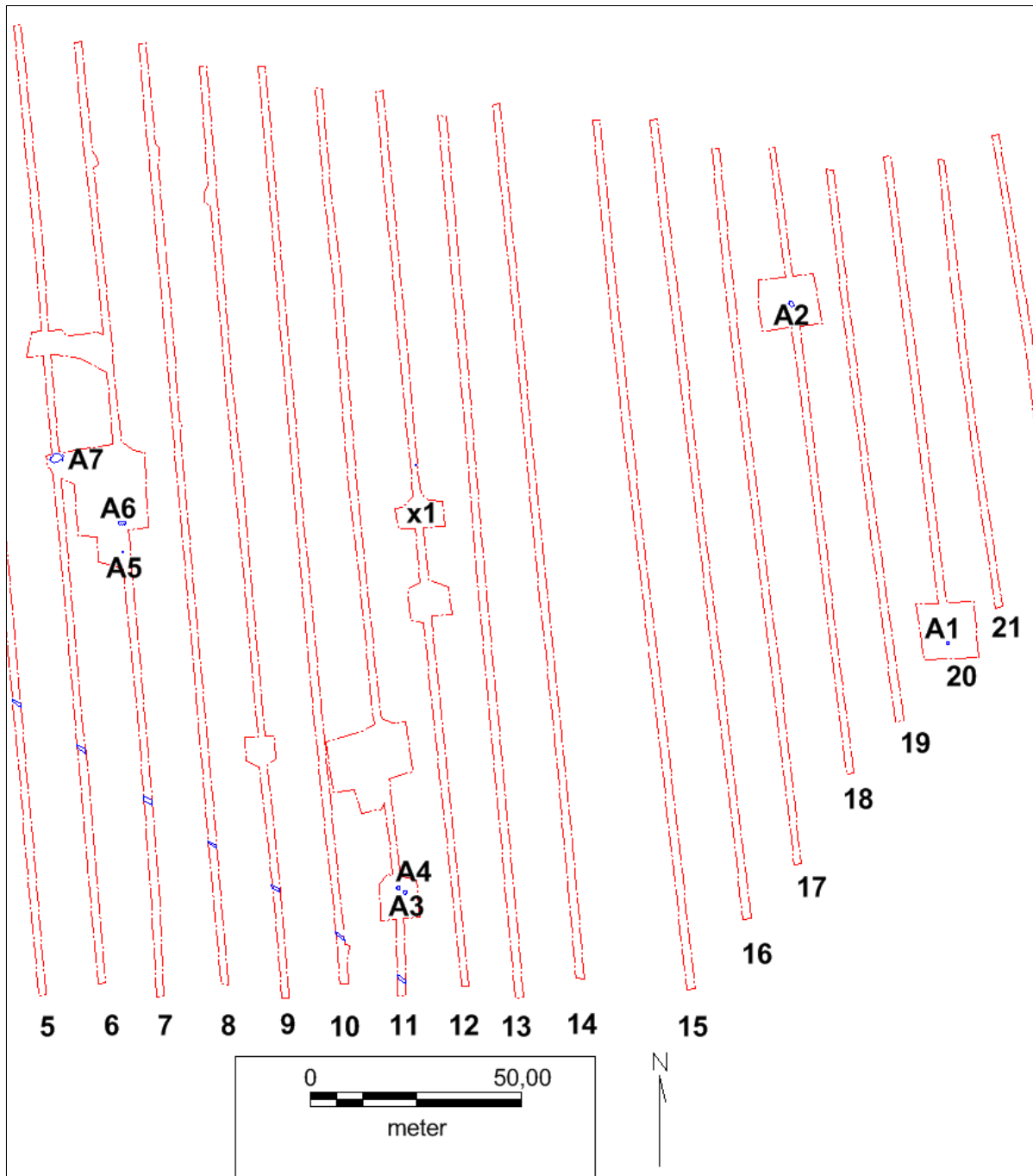

Fig. 5: Der var kun spredte spor efter forhistorisk aktivitet i søgegrøft 6 – 20.

Et enkelt anlæg, A6, er tvivlsomt, og det er formodentlig et naturligt fyldskifte. Det eneste større anlæg der fandtes på lokaliteten, er A7, der tolkes som en materialetagningsgrube, der efterfølgende evt. er fyldt op med affald, der efterhånden er formuldet.

Fig. 6: Oversigtsbillede af en udvidelse omkring kogestensgrube A1.

Fig. 7: Kogestensgrube A1.

Fig. 8: Kogestensgrube A2. Det er sandsynligt, at de sten, der er blevet opvarmet på trækulslaget i bunden af gruben, er blevet fjernet.

Fig. 9: Kogestengruberne A3 og A4 i en udvidelse.

Fig. 10: Grube A7, der tolkes som en materialetagningsgrube. Man har evt. gravet ned til det lyse sand, der ses under nedgravningen. Efterfølgende er hullet så blevet fyldt op med sten samt forskellige former for affald og jord.

I grøft 12 blev der indsamlet enkelte keramikskår, der lå lige i overgangen mellem muldlaget og den lerede undergrund. Det var desværre ikke muligt at registrere en nedgravning, hvor i skårene måske har ligget, se fig. 11. Fra A7, der var en større grube, blev der indsamlet i alt tre stykker keramik, to bundskår og et sideskår, se fig. 12 og 13. Desværre er den smule keramik, der blev fundet, så ukarakteristisk, så det kun bredt kan dateres til jernalder.

De spredte anlæg på det forundersøgte areal ved Drastrup tolkes som spor efter forskellige aktiviteter, der er foregået perifert i forhold til en bebyggelse, som desværre ikke blev fundet i denne omgang. Forhåbentlig er der i nær fremtid en chance for, at de marker, der grænser op til området mod både syd, vest og øst, skal bebygges, så museet får mulighed for at undersøge, om der ligger forhistoriske bebyggelser her.

Fig. 11: De fem bundskår der lå samlet i søgegrøft 12.

Fig. 12: Sideskår fra A7.

Fig. 13: Bundskår fra A7.

Fremtidigt arbejde

Forundersøgelsen i Drastrup er afsluttet, og der skal ikke foretages egentlige udgravninger.

Randers den 13. oktober 2014

Arkæolog, cand.phil. Trine Fristed Jensen

Stemannsgade 2
DK-8900 Randers C
Tlf. 8712 2600
www.museumoj.dk

Bilag

Anlægsliste

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering
MOE00368-A01	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid-Oldtid
MOE00368-A02	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid-Oldtid
MOE00368-A03	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid-Oldtid
MOE00368-A04	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid-Oldtid
MOE00368-A05	Grube	Koge-/ildgrube	Oldtid-Oldtid
MOE00368-A06	Fyldskifte	Fyldskifte	Udateret-Udateret
MOE00368-A07	Grube	Materialetagningsgrube	Oldtid-Oldtid

Fundliste

Fund	Materiale	Genstand	Datering	Anlæg
MOE00368-X00001	Keramik / oldtid	Sideskår (5 stk.)	Jernalder-Jernalder	
MOE00368-X00002	Keramik / oldtid	Sideskår (1 stk.)	Jernalder-Jernalder	MOE00368-A07
MOE00368-X00003	Keramik / oldtid	Bundskår (2 stk.)	Jernalder-Jernalder	MOE00368-A07

Tegningsliste

Tegning	Målestok	Type	Beskrivelse	Dato	Tegner
MOE00368-T0001	1500	Oversigtstegning	Oversigtsplan med søgegrøft 1-27. Ligger kun som et lag i MapInfo	01-12-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-T0002	100	Oversigtstegning	Oversigtsplan med søgegrøft 2-27. Ligger kun som et lag i MapInfo	01-12-2014	Trine Fristed Jensen

Fotoliste

Billed	Motiv	Anlæg	Filmtype	Dato	Fotograf
MOE00368-DP-0001	Søgegrøft 2, set fra nord		digitalt foto	19-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0002	Søgegrøft 2, set fra nord		digitalt foto	19-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0003	Kogestensgrube A1 i fladen, set fra vest	MOE00368-A01	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0004	Kogestensgrube A1 i profil, set fra vest	MOE00368-A01	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0005	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A1 samt den sydlige del af søgegrøft 15 - 19, set fra øst	MOE00368-A01	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0006	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A1 samt den sydlige del af søgegrøft 15 - 19, set fra øst	MOE00368-A01	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0007	Oversigtsbillede af søgegrøft 21 - 27 efter tildækning, set fra sydvest		digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0008	Den nordlige del af søgegrøft 15 - 20, set fra syd		digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0009	Grube A2 i fladen, set fra nordøst	MOE00368-A02	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0010	Grube A2 i profil, set fra nordøst	MOE00368-A02	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0011	Grube A2 i profil, set fra nordøst	MOE00368-A02	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0012	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A2, set fra nordøst	MOE00368-A02	digitalt foto	22-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0013	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A3 og A4, set fra nord	MOE00368-A03, MOE00368-A04	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0014	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A3 og A4, set fra nord	MOE00368-A03, MOE00368-A04	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0015	A3 i profil, set fra nord	MOE00368-A03	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0016	A4 i profil, set fra nord	MOE00368-A04	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0017	Oversigtsbillede af udvidelse omkring A3 og A4, set fra nord	MOE00368-A03, MOE00368-A04	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen

MOE00368-DP-0018	Oversigtsbillede af udvidelse mellem grøft 10 og 11, set fra syd		digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0019	Oversigtsbillede af udvidelse mellem grøft 10 og 11, set fra syd		digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0020	A6 formodentlig et naturligt fyldskifte, set fra nord	MOE00368-A06	digitalt foto	27-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0021	Grube A7 i profil, set fra syd	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0022	Grube A7 i profil, set fra syd	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0023	Grube A7 i profil, indridset, set fra syd	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0024	Grube A7 i profil, indridset, set fra syd	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0025	Arbejdsbillede mens maskinen fjerner sydsiden af A7, set fra sydøst	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen
MOE00368-DP-0026	Arbejdsbillede mens maskinen fjerner sydsiden af A7, set fra syd	MOE00368-A07	digitalt foto	28-05-2014	Trine Fristed Jensen

MOE00347-DP-0001

MOE00347-DP-0002

MOE00347-DP-0003

MOE00347-DP-0004

MOE00347-DP-0005

MOE00347-DP-0006

MOE00347-DP-0007

MOE00347-DP-0008

MOE00347-DP-0009

MOE00347-DP-0010

MOE00347-DP-0011

MOE00347-DP-0012

MOE00347-DP-0013

MOE00347-DP-0014

MOE00347-DP-0015

MOE00347-DP-0016

MOE00347-DP-0017

MOE00347-DP-0018

MOE00347-DP-0019

MOE00347-DP-0020

MOE00347-DP-0021

MOE00347-DP-0022

MOE00347-DP-0023

MOE00347-DP-0024

MOE00347-DP-0025

MOE00347-DP-
0026